

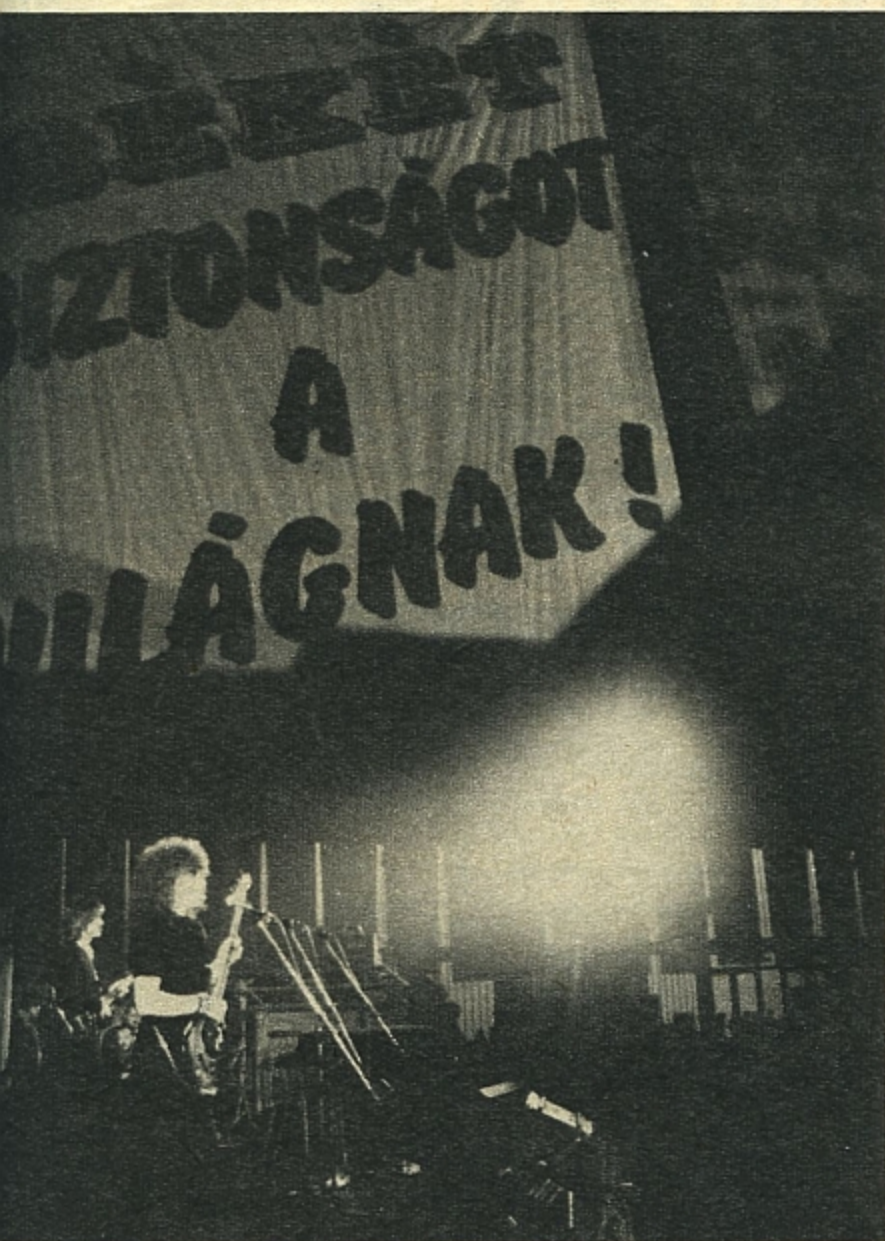
KIÁLTS

**A KISZ budapesti békenagygyűlésén
nyolcezrünk hangja harsogott.
S este, december 12-én,
az egész ország láthatta a tévében:
nemcsak jámborul óhajtjuk a békét,
ha kell, cselekszünk is érte.
A háborús veszély ellen tiltakozó
budapestiek békevágát több mint
hatszáz ezer fiatal erősítette meg
azóta aláírásával.
Őrizd a békét és harcolj velünk!
— ez volt a KISZ
decemberi felhívásának
jelszava és lényege.
A nukleáris fenyegetés,
a neutronbomba ellen
— a további békéért!
— saját érdekedben is
kiálts nemet!**

NEMET!

SOMLYÓ GYÖRGY:

Csak a béke...

*Ne is mondjátok, tudom én, hogy csupa kis háború a szerelem,
a hivatal, az utca, a gyár,
hogy a család csöpp egére is naponta nehézbombázók raja száll,
felkel reggel az ember s magányába beássa magát,
úgy várja a múltó percek körülötte becsapódó sorozatát,
tudom én, hogy akaratod és akaratom
s a tizediké s a tizezediké, ha összecsap, úgy robban, akár az atom,
s kiszámíthatatlan erőket idéz föl,
tudom én, hogy az emberi természet messze még a leszereléstől,
attól, hogy az ember fegyver nélkül álljon meg egymás előtt
reggeltől estig és estétől reggelig,
s fedezék nélkül, menedék nélkül, csel nélkül, álcázatlanul
eressze a senki földjére álmait, szavait, tetteit,
tudom én, ó tudom, hogy még a meztelenül egymáshoz simuló
testeken is olykor láthatatlan páncél csikorog,
hogy marni kész a csók puha húsa közt a fog,
hogy értelmes, szép, szelíd szavaidon
mint gázol át hirtelen sírva-röhögve a lélek ős-szörnye a HY,
tudom én gyilkos és öngyilkos fegyvereidet, szerelem s szeretet,
tudom, hogy az indulatok egy percre se kötnek fegyverszünetet,
tudom én, hogy a magányos, örömtelen öregek
bombaként szorongatják szűkülő ereikben a vérrögöket,
hogy, ha más fegyverük már nem maradt, ezzel küzdjenek az
egyedüllét szörnye ellen,
tudom én, tudom én s mi mindent még, jaj, a lélekben s a testben,
ne is mondjátok, tudom én mind az emberi nyomort, mit a béke,
e vágyva-vágyott legszebb emberi szó is rejt puha négy betűjébe,
tudom azt is, ó tudom én, hogy még a leggyönyörűbb is, művészet, tudomány
hány temetetlen holtat hagy minden győztes csatája után,
hogy még az úrrakéták tüneményes röptének is megvan az árnya e földtekén,
s hogy békeben is ölhet az érdek, a téboly, a vakhit, az ország, a hatalom
és a dicsőség, tudom én,
hogy az értelmet, e bőralatti, kényesen lüktető finom artériát,
nemcsak a modern erőszak kifinomult gyilkos, de az ösztönök
durva pattintott kőbaltája is milyen könnyedén üti át,
ne is mondjátok, tudom én, de azért
mégis mindezek ellen csak a béke a vért,
csak a béke, a hosszú, megszakítatlan,
a béke, amely nem pusztá szünet a harc-sorozatban,
a béke, a hosszú, a nemcsak ránk, a fiakra, unokákra szabott,
a béke, amely puha húsa mögött nem rejt kemény csonthéjba zárt
egyre növekvő robbanó atomot,
a béke, amely nem összecsapódó függöny a háború lázas próbái előtt,
a béke, amely nem rombolni sűríti, de szétrobbantja a bárgyu erőt,
a béke, a hosszú, amely oly hosszú, mint egy hosszú nyári nap,
mikor háborítatlanul teheted legkedvesebb dolgaidat,
mintha egy örökkévalóság lenne minden percre kimérve,
mindennek ellenére, amit tudtok s tudok én is,
csak a béke, csak a béke fékezheti meg a békében is tomboló indulatot,
mindazt, ami önnön bensejében is ott vicsorog,
csak a béke a jó pásztor, az okosan terelő, az ősi juhász,
a szilaj csikós, aki minden vad mént megzaboláz,
csak a béke a rettenthetetlen, villám-szemű idomár,
aki előtt értelmes alakot ölteni kényszerül
az idők mélyéből üvöltve gomolygó mindenféle homály,
csak a béke, a béke szelidítheti meg bennünk a rengeteg irdatlan
őskori, bozontos, uszonyos, ormányos, cézár-fejű,
pápa-sörényű, pénz-pikkelyű, ágyú-agyarú, föld-agyú fenevadat,
mit a háború rákvadított az évezredek alatt.*

AZ ERNYEYI

Ernyey

Budapesti lakásának telefonja állandóan csörög. A vonal másik végén az NSZK második legnagyobb képes hetilapja, a Bunte Illustrierte és az ugyancsak nyugatnémet Quick szerkesztősége. Egy „exkluzív sztori” megvételéről tárgyalnak Ernyey Bélával, azaz a számukra kimondhatóbb nevű Bela Erny-vel. E lapok érdeklődése jól jellemzi beszélgetőpartnerem helyzetét. Ausztria, az NSZK, Svájc egyik első számú musicalszínészeként tartják számon a „szimpatikus magyart”, ahogyan kritikusai nevezik. A magyar színészet idegenlégiósa nyolcadik éve szerepel a külföldi színpadokon. Ernyey Béla sztár lett.

— Nem jó ez a megfogalmazás — javít ki.
— A sztároknak saját tévéműsoruk van, és programjaikba vendégeket hívnak. Azok közé tartozom, akik megjelennek e műsorokban. Ismert vagyok, ennyi az egész. Igaz, rólam is azt írják, a „fiatal magyar sztár”. Nagyon sokan ismernek, de a nagy sztárok világát nem értem el.

Amikor hirtelen eltűnt a hazai színpadokról, filmekből, hamar elterjedt, hogy disszidált. Fellelése a legutóbbi táncdalfesztiválon pedig végképp összezavarta a kialakult képet. Mintha kevesen tudnák, hogy valójában mi van Ernyey Bélával.

— *Hogyan és miért ment külföldre?*

— 1973-ban a Theater an der Wien igazgatója — éppen Bécsben voltam akkor — a tévében arról nyilatkozott, hogy a musicalben nincs színésztánpótlás, hiányoznak a műfajból a zene—ének—színészet hármaskörét kielégítő igazi személyiségek. Írtam neki később egy levelet, kértem, jöjjön át Pestre és nézzen meg a Vígszínházban. Néhány darab megtekintése után szerződött, és Bécsbe költöztem. Bob Fosse-nak, a Kabaré és a Mindhalálig zene rendezőjének Pippin musicaljében rögtön címszerepet kaptam, majd következett a My fair Lady szerzői által komponált Gigi. Szerencsém volt.

— *Nem tartott az esetleges bukástól?*

— Amikor az ember elégedetlen a helyzetével, az elfogadható kockázatot is vállalja, hogy változtasson. Meg kellett küzdenem, hogy a körön belül maradhassak. A kinti színházakban héttől tízig kristálytisztá produkciót várnak a színésztől. Ha rossz, nem léphet színpadra. Ott lehúzzák a produkciót vagy égbe emelik. A Billyhez például — az már igazi egyszemélyes színház volt — úgy meg kellett tanulnom szteppelni, mint egy valódi táncosnak. Amerikából hoztak koreográfust, akivel naponta több órát gyakoroltam. Végül úgy belejöttem, hogy nem lógtam ki a tánckarból. Ez jó a közönségnek is, amely értékeli a sokoldalúságot. És jó volt nekem, mert eddig ismeretlen tartalékokat mozgósított bennem.

— *Nálunk az ének- és táncképzés csak kiegészítő jellegű, de nem is vagyunk musical-nagyhatalom. Ilyen háttérrel került a nyugati musicalvilág kelős közepébe.*

— Azért volt némi gyakorlatom a műfajban, már itthon külön táncoktatásra jártam, énekelni tanultam. Európában nincs a műfajnak múltja. A musicalszínházban az amerikaiak uralják a világot. Látogatóként megfordultam amerikai színésziskolákban, ahol fantasztikus dolgokat hoznak ki a tehetségekből. Ők érzik igazán ezt a műfajt, s nem véletlen, hogy szinte csak ők írják a világhírű darabokat.

— *Nemcsak musical-, hanem prózai színészként is szerepel osztrák és nyugatnémet színpadokon. Magyar kollégái látták már valamelyik szerepében?*

— Bécs közel van, sokan eljöttek megnézni, s véleményükben két szélsőséget tapasztaltam. Volt, aki csodálkozott és boldog volt, nem hitte, hogy magyar színésznek ekkora sikere lehet odakint. Mások hűvösen megjegyezték: végül is ugyanazt csinálod, mint mi, csak éppen németül mondd a szöveget.

— *A sztárokért csak a közönség rajong, a kollégák ritkábban...*

— Nem vagyok nagyobb sztár odakint, mint kollégáim itthon. Nagyobb közönségnek játszom. Fontos viszont, hogy tudok diktálni. Ez itthon nem elképzelhető.

— *Ez a diktálás a szerepválasztási szabadságot jelenti?*

— Szabadúszóként diktálhatok. Ügynökséggel dolgozom, amelynek révén elvállalom vagy éppen visszautasíthatom a szerepeket. A színész a forgatókönyvet két szempontból minősíti: előbbre viszi-e művészileg és hoz-e pénzt.

— *Tehát üzletembernek is kell lennie.*

— Létkérdés. A színésznek is szüksége van pénzre. Függetlenséget jelent, pozíciót, azt, hogy bátran visszaadhassak szerepeket. Mindez persze nem végleges állapot. Ha nem produkálok, azonnal elfelejtnek. A szakma állandó mozgásban van, új arcok, új tehetségek jönnek, könnyen a sokadalom aljára kerülhetek.

— *Milyen körülmények között él?*

— Dél-Franciaországban, Nizza mellett van egy parasztházam, ahonnan még a telefon is hiányzik. Sajnos, oda csak ritkán jutok el. Münchenben — ahol gyakran lépek fel a Gartner Platz Theaterban — is van lakásom, Bécsben az édesanyámnál lakom, és fenntartok egy lakást Pesten is, hiszen gyakran jövök haza. Sokat csavargok a világban. Legutóbb például Olaszországban dolgoztunk Klaus Maria Brandauerrel. Az elmúlt nyolc év alatt itthoni produkciókban is szerepeltem, bár eleinte furcsa tartózkodás vett körül. Nem rajtam múlt, hogy ritkán láttak magyar produkcióban. A közeljövőben viszont bemutatják Palásthy György A szeleburdi család, Katkics Ilona Tündér Lala és Szász Péter Bolondok bálja című filmjeit, amelyekben szerepet kaptam.

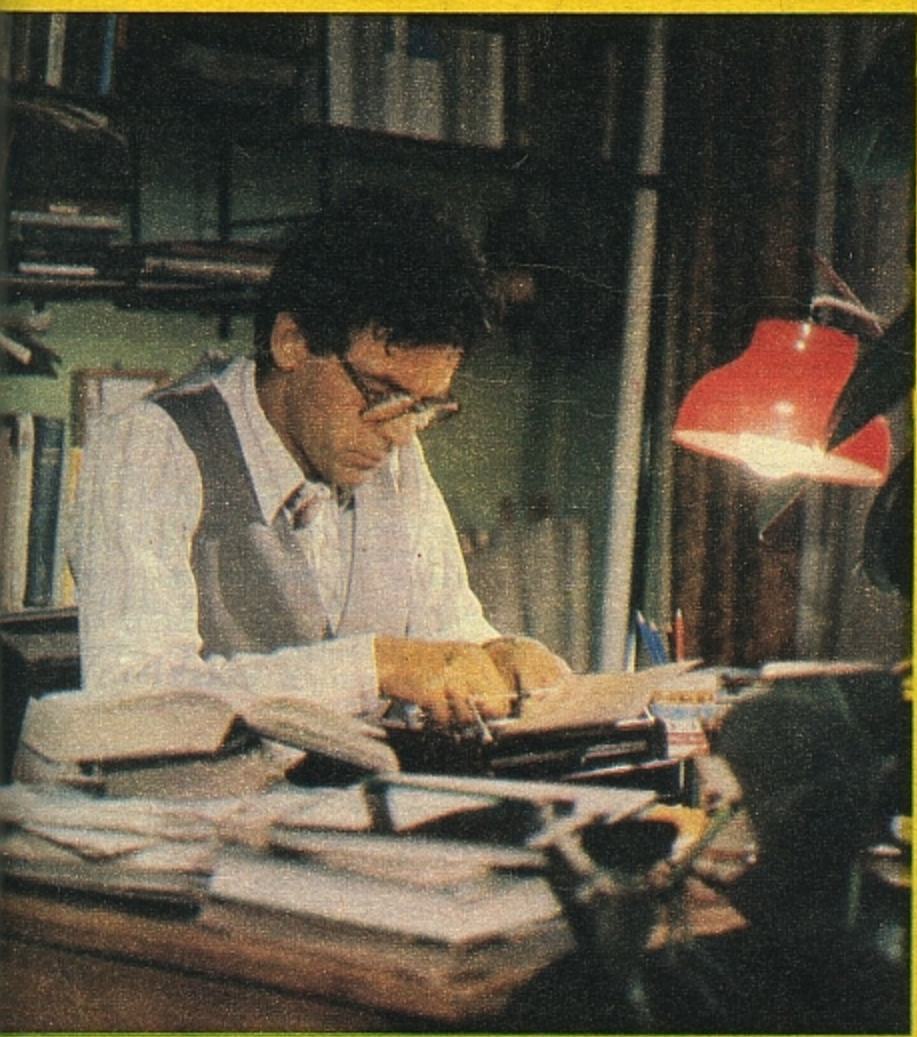
— *Mit gondol, egy frissen végzett főiskolás végigcsinálhatná ugyanezt?*

— Sokat beszélgettünk erről itthon. Nem volna rossz, ha megindulna a mozgás, ha néhányan idegen pályákon is megpróbálnának labdába rúgni. Igyekeztem segíteni egy-két fiatalnak, de felkészületlenségük miatt nem sikerült felszínen maradniuk.

— *Ernyey Béla pedig még a körön belül van. Ezt bizonyítja, hogy színészi munkája mellett a képes magazinok gyakran csemegéznek a magánéletén. Meg lehet ezt szokni?*

— Meg kellett szoknom, sőt igényem is, hogy foglalkozzanak velem. A színészi előmenetel, a rádió, tévé, film, színház meghívásai összefüggnek azzal is, ha nagy lapok írnak rólam. És fordítva: reklámozásért csak akkor kérhetek nagyobb összeget, ha ismert vagyok színpadról, filmről. Nem lehet kérdés, hogy ez feladata-e a színésznek vagy sem. Ez jó a lapoknak, számomra pedig óriási reklámot jelent.

Arról, hogy a közönségnek mi jó, hogy a színészet, a mi fogalmaink szerint — Déryné, Egressy Gábor óta mind a mai napig — legjobbjaiknak nemcsak

kenyér- és hírnévkereső mesterség, hanem sokkal több, nem beszélgettünk. Mindenesetre a Bunte Illustrierte és a Quick kontra Bela Erny versenytárgyalásokat a Bunte nyerte. Ők közlik majd az „exkluzív sztorit”.

CSONTOS TIBOR

Pandora's Box

SZATURNÁLIÁKTÓL A SZALAGAVATÓIG

Farsang

Lehet-e nagyobb esztelenség, mintha arcot elcsúfítanak és reá olyan álarcot raknak, amelytől az ördögök is megijednek? (Szent Ágoston)

*

Én 1800-ban nem mentem volna a generál gróf Fekete János által Pesten, a Hét Elector palotájában tartott Bacchanálba, ahol tizenhat pár táncos és ezek között gróf Umwerth, Umwerthné és férjhez már mehető lánya s gróf Fekete Ferencz, a Generál fija, mezitelen táncolnának minden figelevel nélkül. (Kazinczy Ferenc 1815. dec. 11-én kelt levele.)

*

Némely táncznál előforduló átkarolás a táncos részéről kellemmel, tartózkodással történik. Nagy illetlenséget követne el, ki táncosnőjét magához szorítaná. A kézfogásnak lágynak és gyengédnek kell lennie, hüvelyk- és középujjal kell fogni a táncosnő kezét. (Múlt századi viselkedési szabályzat.)

*

Simonyifalva község közbirtokossága 1910. évi január 23-ik napján, Schenk Mihály vendéglőjében zártkörű BIKÁ-BÁLAT rendez, melyre kívül czimzett urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Beléptidij személyenként 60 fillér. A tiszta jövedelem a tenyésztési állattartási költségének fedezésére fog fordítottatni! (Korabeli bál meghívó.)

*

Minekutána Ő Császári és Királyi Apostoli Felsége az 1773. évnek farsangjára nyilvános bálokat engedélyezni kegyeskedett, amelyeken a közönség a maga nagyobb gyönyörűségére lárvákban, avagy maskarákban vehet részt, abban a magas bizalomban tette, hogy a legfelsőbb kegyvel senki visszaélni nem fog, hanem minden emberfia annál tisztességesebben fogja magát viselni, mert ellenkező esetben minden irgalom nélkül kivezettetik a bálteremből. (Mária Terézia 1772-es bál rendelete.)

Báltkörténét

Évszázadok óta az első két hónap az év legvidámabb időszaka! Zene, tánc és vigalom közepette zajlik az idő. Vízkeresztől hamvazószerdáig farsang van Európa-szerte. Azaz január 6-tól a húsvét előtti 40-ik napig áll a bál.

A hagyományokat kutatók véleménye ugyancsak megoszlik: honnan is maradt ránk e nemes szokás?!

A lexikon és a történészek szerint a farsangi karnevál igazi hazája a római kori Itália volt, ahol az időszámításunk előtt szaturnáliáknak nevezték azokat a több hétig tartó népnünepélyeket, melyeket a mai farsang elődjének tartanak. Saturnust, a mezők istenét ünnepelték ezeken, aki úgy uralkodott a földön, hogy senkinek sem kellett dolgoznia, mégis bőség volt. E roppant kellemetes állapot a kezdeti 12 hónapról először csak a farsang 2 hónapjára csökkent, majd ezen belül is a hétvégi báli estékre zsugorodott! Már a köztársaságkori Rómában is dühöngött a nosztalgiahullám. A szerény patríciusok, nem ismervén a Limbó-hintó nevű mulatságot, féktelen dárídókkal, eszem-izommal állítottak emléket a legendás aranykornak. Példátlan kezdeményezések születtek ekkor. Az élvezetek csúcsaként a gazdagok kitalálták, hogy visszajára fordítják a társadalom fejlődésének akkori eredményeit: a szegényekből lettek a gazdagok, s az urak szolgálták ki a szolgálókat. A rabszolgákat „felszabadították”, s ők pompás ruhákba öltözve vettek részt a kicsapongásba fajuló fényes mulatságokon. A prúd kereszténység korában farsangi mulatozássá szelídültek azután a szaturnáliák. Az egyházi és világi uralkodók is megtették

mindent, hogy a fékevesztett vigasságot szigorúbb keretek közé szorítsák. Sorra születtek hazánkban is a regulák. Nemcsak a boldog emlékű Mária Terézia szabályozta a bálozás módját. Már I. István halála után betiltottak minden zenét és táncot. Az 1279-es budai zsinat pedig szigorúan utasította a plébánosokat, hogy ne engedjék táncolni az embereket — a temetőben és a templomokban! S még a XVII. században is akadt olyan egyházi krónikás, aki így vélekedett a téli mulatozásról: „Az ördögnek szánt ünnep ez. Az esztendőnek oly szaka, amikor az emberi bolondságok elementáris erővel törnek elő. S úgy tesz, hogy maguk az emberek is szégyellik kicsapongásaikat, ezért rejtik el ábrázatjukat álarc alá.”

Persze, nemcsak tiltott az uralkodó osztály, hanem maga is tevékenyen részt vett a hagyomány ápolásában. A tragikus sorsú II. Lajos királyunk udvarában például még a mohácsi ütközet előtti esztendőben, 1525-ben is rendeztek híres álarcos-jelmezes farsangi mulatságot. A húshagyókeddi menetben még elefántok is felvonultak, a király pedig ördögálarcban szórakozott.

A néprajz és a népi kultúra tudósai azonban tagadják ezt s amellett szavaznak, hogy az egyszerű nép, a fenti örökségtől függetlenül is rájött arra, hogy táncal és vigalommal a legjobb temetni a telet, s köszönteni a tavaszt. Mert a tavasz siettetése mindenkor fontos volt az egész évi termés biztosítása érdekében. A termelés mellett a termékenységet is szolgálták ezek az ünnepnapok. Hiszen a népi hagyományokat ápoló közösségekben a maskarák kellektárába tartozott a nadrág hasítékához illesztett sárgarépa vagy kukoricacsutka. Az álarcosok párosodási jeleneteket utánoztak, sőt a nézőket is erre buzdították! A házasságra, szaporodásra való ösztönzést kiegészítette az ettől tartózkodók kicsúfolása. Az őrségi Szattán és Rábatótfaluban még ma is élő hagyomány, hogy ha esküvő nélkül múlik el a tél, a farsang idején mókaesküvőt tartanak, melyen kicsúfolják a pártában maradottakat. Szatmárban a régi világban a kongózás járta: a legények kolompokkal, üres fazekakkal csörömpölve járták a falut, s az érett leányok ablaka alatt fesztelenül elkurjantották magukat:

„Tollas kosár az ágy alatt,

Itt maradtál anyád alatt!”

Mire rendszerint forró víz, meleg hamu vagy rossz fazék volt a válasz az ablakon át. A ma már csak ősi néphagyományként előadott tőkehúzás pedig az egész országban általánosan ismert vénlány- és vénlegénycsúfoló lehetett valamikor, mert Csokonai a Dorottyához írt (1799) jegyzetében is említi: „Tőkét vonni szokásban nagyon sok helyeken, hogy mikor a farsáng múlik, a meg nem házasodott ifjakkal és férjhez nem ment leányokkal valamely darab fát vagy tőkét, nevetségnek okáért, egy helyről más helyre vitetnek.”

Bárhová is nyúlik a gyökere, azon kevés hagyományaink sorába tartozik a farsangi vigasság, melyet nemzetünk apraja-nagyja méltón igyekszik ápolni. Nemcsak a babazsúrok, ovibálok, szalagavatók döntő többsége esik erre az időszakra, hanem a rongyosbálok és egyéb rongyázások is ekkor tartatnak. Természetesen az idén is volt, illetve lesz jogászbál, cigánybál, svábbál, vitorlásbál, újságíróbál, autósbál, fogorvosbál, medikusbál, labdarúgó játékvezetők bálja, reklámosok bálja, szervezők bálja, könyvesek bálja, tessék csak figyelni a napi híreket! Kinek-kinek főhet majd a feje, hogy mit vegyen fel, mit táncoljon a parketten — és nem utolsósorban, miből fedezze e vígság költségeit! Utóbbi magánügy, az előző kérdésekben pedig ontják az ötleteket a szervezők és a reklámszakemberek. Csak oda kell tehát figyelni, s nem eshet csorba a hagyomány folytatásán!

(cz)

Régvárt meglepetés

KATONA KLÁRA

nagylemeze

KRITIKÁNK
A 27. OLDALON